

ՆԱԽԱԳԻԾ

արձանագրային

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐՁԱՆԱԳՐԱՅԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄ

«ՄԱՔՈՒՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻՆ ԵՎ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԻՆ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը որոշում է.

հավանություն տալ «Մաքուր Հայաստան» գործողությունների ծրագրին և
միջոցառումների ժամանակացույցին՝ համաձայն հավելվածի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ

ԿԱՐԵՆ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2017 թվականի
----- -ի նիստի N ----
արձանագրային որոշման

**«ՄԱՔՈՒՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳԻՐ ԵՎ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
ԺԱՄԱԿԱՑՈՒՅՑ**

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ներածություն	4
2. Իրավիճակի նկարագրություն	6
3. Նախաձեռնության համակարգումը	10
4. Նախաձեռնության գործողությունները	10
4.1. Նախապատրաստական գործողություններ	11
4.2. Ուղղիչ գործողություններ	12
4.3. Կանխարգելիչ գործողություններ	14
6. Միջոցառումների ժամանակացույց	16

1. Ներածություն

«Մաքուր Հայաստան» նախաձեռնությունը (այսուհետ՝ Նախաձեռնություն) պետություն – համայնք – մասնավոր հատված – քաղաքացիական հասարակություն լայնաֆորմատ համագործակցություն է, որը կոչված է մոբիլիզացնելու Հայաստանի Հանրապետության բնակիչներին, պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, գործարար շրջանակներին և հասարակական կազմակերպություններին՝ մաքրելու Հայաստանն աղբից ու կանխելու դրա հետագա կուտակումները աղբահանության համար չնախատեսված վայրերում: Նախաձեռնությունը նպատակ ունի պետական, համայնքային և հասարակական կազմակերպությունների ներգրավմամբ իրականացնել մի շարք համալիր գործողություններ, շրջակա միջավայրի մաքրման աշխատանքներին մասնակից դարձնել հանրության լայն խավերին և հասարակության մեջ ձևավորել շրջակայքը մաքուր պահելու քաղաքացիական դրսևորում ու պատասխանատվություն:

Աղբահավաքության և սանիտարական ոլորտում առկա հիմնախնդիրների ամբողջական լուծման ուղիները նկարագրված են ՀՀ կառավարության կողմից 2016 թվականի դեկտեմբերի 8-ին հավանության արժանացած «Հայաստանի Հանրապետության 2017-2036 թվականների կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման համակարգի զարգացման ռազմավարությունում» (այսուհետ՝ Ռազմավարություն):

Մասնավորապես, սահմանվում է, որ Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքում կստեղծվի կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման ԵՄ չափանիշներին բավարարող, ինտեգրված համակարգ, որը տեխնիկական, ֆինանսական և բնապահապանական առումներով կայուն և ծախսարդյունավետ ծառայություններ կտրամադրի բնակչությանը և հիմնարկներին: Կոշտ կենցաղային թափոնների կառավարման (ԿԿԹԿ) հանրապետական համակարգը ներառելու է միմյանցից անկախ գործող, բայց միևնույն պահանջներին ու սկզբունքներին բավարարող ԿԿԹԿ տարածաշրջանային ենթահամակարգեր: Համակարգի ինտեգրվածությունը ենթադրում է թափոնների կառավարման (հավաքման, տեղափոխման, պահպանման, տեղադրման, իսկ հետագայում նաև վերամշակման) տեխնոլոգիաների և կառավարման համակարգի համադրություն, որը գործելու է ֆինանսական, ինստիտուցիոնալ և իրավական կայուն հենքի վրա: Կառավարման ու տեխնիկական տեսանկյունից նախատեսվում է արդիականացնել աղբահավաքման համայնքային համակարգերը, ստեղծել ժամանակակից չափանիշներին համապատասխան տարածքային աղբավայրեր, համայնքներին հասանելի դարձնել մատչելի ֆինանսական ռեսուրսներ:

«Մաքուր Հայաստան» լրացնում է Ռազմավարությունը և հանդիսանում է միջանկյալ և հրատապ լուծում մինչև Ռազմավարությամբ նախատեսված աղբահանության համակարգերի ձևավորումն ու լիարժեք գործունեությունը: Ուստի, Նախաձեռնությունը պետք է դիտարկել Ռազմավարության համատեքստում, որպես վերջինիս մի բաղադրիչ:

«Մաքուր Հայաստան» նախաձեռնության խնդիրներից է բարձրացնել հասարակության մասնակցությունը երկիրը մաքուր պահելու գործընթացներին և նպաստել բարձրացնելու հանրության իրազեկումը, ինչպես նաև ընկալումը, որ բնությունը, տեսարժան վայրերը հանդիսանում են երկրի ազգային հարստությունն ու դեմքը, և այն մաքուր ու անվտանգ պահելը հանդիսանում է քաղաքացիների պարտականությունն ու պատասխանատվությունը:

Ծրագրի գործողությունները կարելի է բաժանել երեք պայմանական խմբի

1. Նախապատրաստական գործողություններ՝ գործողություններ, որոնք նպատակ ունեն ստեղծել հիմնական գործողություններից առաջ անհարժեշտ գործիքակազմ

2. Ուղղիչ գործողություններ՝ գործողություններ, որոնք նպատակաուղղված են առկա իրավիճակը շտկելուն և

3. Կանխարգելիչ գործողություններ՝ գործողություններ որոնց նպատակը կանխարգելել նոր աղբանոցների առաջացումը կամ փակված/մաքրված աղբանոցների հետագա օգտագործումը:

Ուղղիչ գործողությունների շարքին կարելի է դասել շաբաթօրյակները, աղբանոցներից աղբի տեղափոխումը գործող աղբավայրեր, աղբի լցակույտերի ծածկումը, աղբավայրերի ցանցապատումը և այլն:

Կանխարգելիչ գործողությունների շարքին կարելի է դասել էկոկրթության և էկոդաստիարակության ուղղությամբ միջոցառումների իրականացումը, քարոզչության և հանրային հսկման աշխատանքների կազմակերպումը, ինտերակտիվ համացանցային կայքի ստեղծումը և այլն: Նաև իրավական և վարչական աշխատանքների կատարելագործումը, որի արդյունքում կբարելավվի համայնքապետարանների կողմից կազմակերպվող աղբահանության և սանիտարական մաքրման աշխատանքների կանոնակարգը՝ պահանջներն ու իրավասությունները:

Նախաձեռնությունն իրականացվում է պետական և համայնքային բյուջեների, ինչպես նաև մասնավոր միջոցների հաշվին:

Նախաձեռնության շրջանակներում յուրաքանչյուր մարզ մշակելու է միջոցառումների ծրագիր, որով պետք է հստակեցվեն մարզի տարածքում իրականացվելիք ուղղիչ և կանխարգելիչ միջոցառումները, միջոցառումներից ակնկալվող կոնկրետ չափերի

արդյունքները, միջոցառումների ժամանակացույցը, պատասխանատուներին և ծրագրի բյուջեն:

2. Իրավիճակի նկարագրություն

Բնակավայրերի ու նրանց հարակից տարածքների, բնական լանդշաֆտների, ճանապարհամերձ հատվածների, մշակութային ու ժամանցային վայրերի մերձակա տարածքների կենցաղային և այլ տեսակի թափոններով աղտոտվածությունը Հայաստանի Հանրապետությունում հանդիսանում է շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության անվտանգության, երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացման, բնակչության հարմարավետության ապահովման և զբոսաշրջային գրավչության վրա ազդող լուրջ մարտահրավեր: ՀՀ կառավարության գործունեության ծրագրով որպես գերակայություն է սահմանվել նաև շրջական միջավայրի պահպանության բարելավումը և զբոսաշրջության զարգացումը, հատկապես շեշտադրելով զբոսաշրջային գրավչության բարձրացումը: Հանրապետությունում առկա են ավելի քան 40,000 պատմա-մշակութային վայրեր, որոնք ներքին և արտաքին զբոսաշրջության ծավալների աճի էական ներուժ կարող են հանդիսանալ: Այս բնակավայրերից շատերը ոչ պատշաճ պահպանման ու աղբահավաքության արդյունքում աղտոտված են կենցաղային աղբի կուտակումներով, որը զգալիորեն նվազեցնում է զբոսաշրջության համար կարևոր պատմամշակութային հուշարձանների գրավչությունը, միաժամանակ բացասական մեծ ազդեցություն թողնելով բնական էկոհամակարգերի վրա: Հայաստան այցելող զբոսաշրջիկները, տուր. օպերատորները, հայաստանցի ներգնա զբոսաշրջիկներն ու վայրի բնության գրկում իրենց հանգիստն անցկացնող մեր քաղաքացիներն իրավամբ բողոքում են երկրի և մասնավորապես զբոսաշրջային հետաքրքրություն ներկայացնող պատմամշակութային և բնական հուշարձանների մերձ տարածքների, ինչպես նաև հիմնական մայրուղիների և դեպի հուշարձաններ տանող ճանապարհների աղտոտվածությունից:

Որպես աղբանոցներ են ծառայում ճանապարհամերձ տարածքները, ձորակները, անտառները, շահագործված հանքերից հետո մնացած հանքախորշերը և նույնիսկ ոռոգման ջրանցքներն ու գետերը:

Հստակ գիտակցելով խնդրի կարևորությունը, անհրաժեշտություն է առաջանում անհապաղ միջոցներ ձեռնարկել՝ չարտոնագրված և չկանոնակարգված աղբանոցների փակման ու կոնսերվացման, ինչպես նաև պարբերաբար ձևավորվող աղբակույտների վերացման ուղղությամբ:

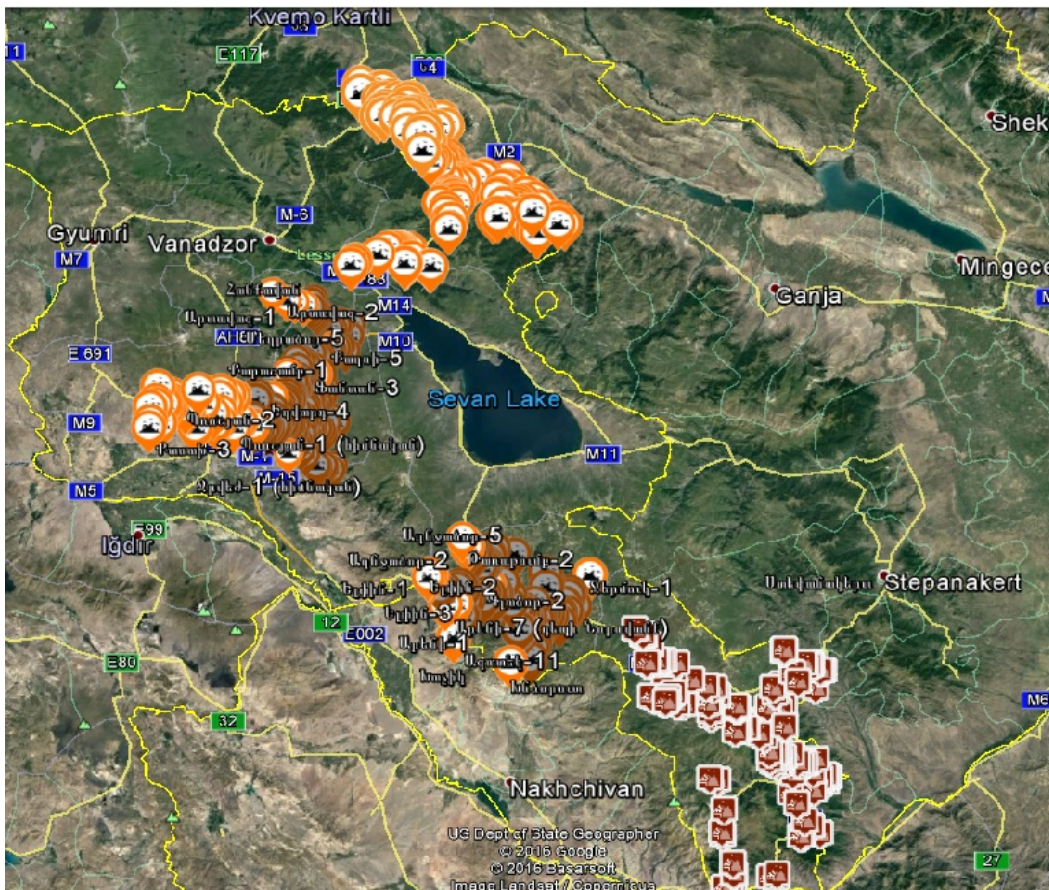
Գործող աղբանոցների վերաբերյալ հստակ պատկերացում կազմելու և այդ աղբանոցները փակելու նպատակով՝ ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարության ջանքերով գույքագրվել ու անձնագրավորվել են Հայաստանի

Հանրապետության տարածքում գտնվող շուրջ 2300 աղբանոց: Նկարագրվել են դրանց տարածքը, դիրքը, աղբի տեսակն ու ծավալը, դասակարգվել են՝ ըստ շահագործման, օգտագործման և սպասարկման և այլն: Նախատեսվում է առաջիկայում ստեղծվող մարզային հանձնաժողովների ուժերով դասակարգել գործող աղբանոցներն ըստ նրանց նկատմամբ հետագա գործողությունների՝

- հողով ծածկման ենթակա աղբանոցներ,
- տեղափոխման ենթակա աղբանոցներ,
- մինչև Ռազմավարության կենսագործումը՝ օգտագործման ենթակա աղբավայրեր:

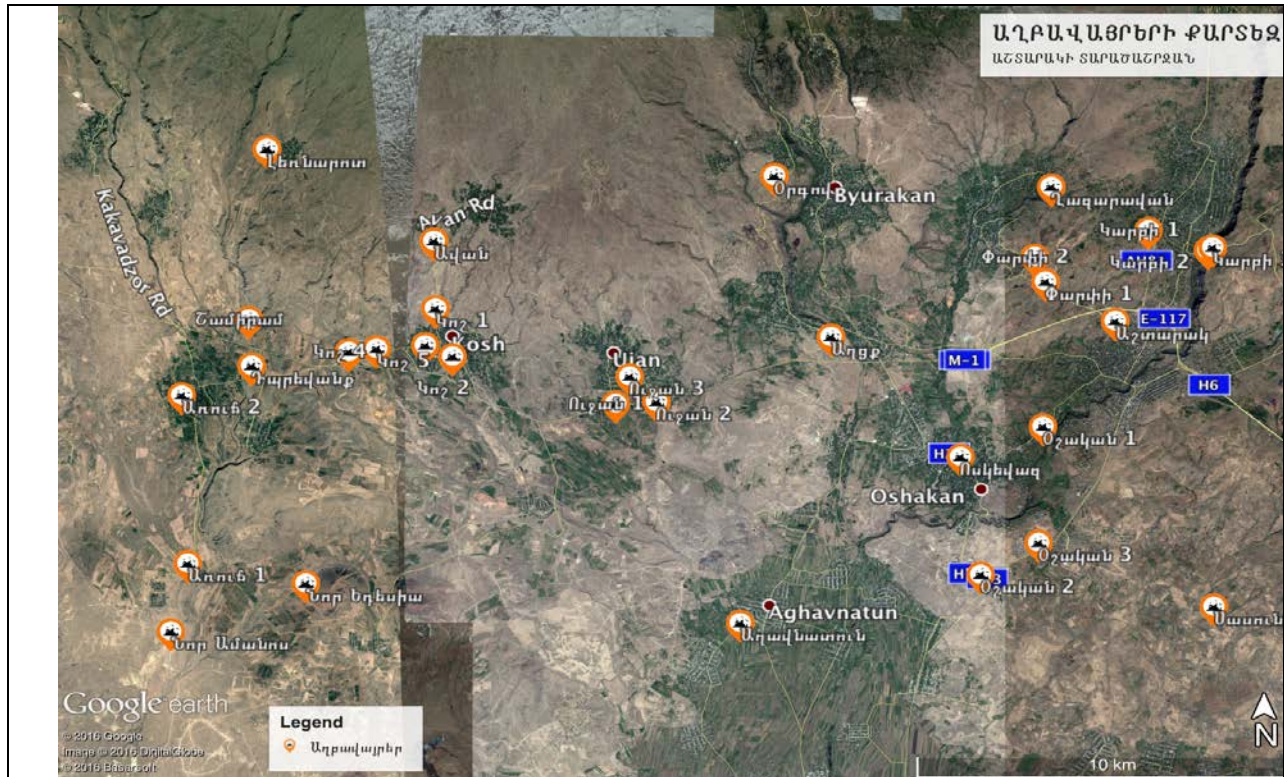
Աղբանոցների տեղադիրքերի և դրանց վերաբերյալ տեղեկատվությունը հասանելի կլինի Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում: Ներկա պահին աշխատանքներ են իրականացվում ամբողջական տեղեկատվությունը Google Earth-ի հենքի վրա կառուցված միջավայրում տեղադրելու ուղղությամբ:

Նկար 1. Հայաստանի աղբավայրերը (աշխատանքային տարբերակ 11.04.2017 թ. դրությամբ)



Իրականացված ուսումնասիրություններով բացահայտված աղբանոցները երկրատեղեկատվական համակարգի (GIS) միջոցով քարտեզագրվել են և լայն ֆորմատով տպագրվել:

Նկար 2. ՀՀ Արագածոտնի մարզի Աշտարակի տարածաշրջանի աղբանոցները



Յուրաքանչյուր աղբանոցի համար կազմվել է աղբանոցի անձնագիրը:

Նկար 3. Փարպի համայնքի մերձակայքում գտնվող աղբանոցներից մեկի անձնագիր

Անձնագիր ՀՀ Արագածոտնի մարզի Փարպի համայնքի աղբանոցի	
- Շահագործվում է (կազմակերպված աղբահանություն)՝ ոչ: - Օգտագործվում է (քաղ. կողմից օգտ. որպես աղբավայր)՝ այո: - Սպասարկվում է (սպաս. է ընկերության կողմից)՝ ոչ: - Որ տարեթվից է օգտագործվում որպես աղբավայր՝ 1990 թ.: - Աղբի տեսակը՝ կենցաղային: - Կուտակված աղբի առավելագույն բարձրությունը (մ)՝ 0.3: - Հեռավորությունը մոտակա բնակելի շինությունից (կմ)՝ 0.3: - Տեղադիրքը մոտակա բնակավայրի նկատմամբ՝ բնակավայրից դուրս: - Տեսանելի է հանրապետական կամ միջպետական նշանակության ճանապարհից՝ ոչ: - Հանդիսանում է համայնքի միակ աղբավայրը՝ ոչ: - Աղբը տարվում է ոտքով, թե մեքենաներով՝ մեքենայով: - Համայնքները, որոնք աղբ են տանում տվյալ աղբավայրը՝ Փարպի:	- Գտնվում է գետի հունի երկայնքում՝ ոչ: - Գտնվում է լանջին՝ այո: - Գտնվում է հարթ տարածքում՝ ոչ: - Մոտավոր մակերեսը (հա)՝ 0.05: - Այրվում է՝ ոչ: - Ցանկապատված է՝ ոչ: - Տնային կենդանիների համար հասանելի է՝ այո: - Մարդիկ այցելում են տվյալ աղբավայրը՝ ոչ: - Շրջակա միջավայրի հասցվող վնասների աստիճանը՝ միջին: - Ծածկված է աղբը հողով՝ ոչ:

Նկար 4. Ոսկեվազ համայնքի մերձակայքում գտնվող աղբանոցի անձնագիր

Անձնագիր ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ոսկեվազ համայնքի աղբանոցի 1. Շահագործվում է (կազմակերպված աղբահանություն)՝ ոչ: 2. Օգտագործվում է (քաղ. կողմից օգտ. որպես աղբավայր)՝ այո: 3. Սպասարկվում է (սպաս. է ընկերության կողմից)՝ ոչ: 4. Որ տարեթվից է օգտագործվում որպես աղբավայր՝ 2000 թ.: 5. Աղբի տեսակը՝ կենցաղային: 6. Կուտակված աղբի առավելագույն բարձրությունը (մ)՝ 0,6: 7. Հեռավորությունը մոտակա բնակելի շինությունից (կմ)՝ 0,05: 8. Տեղադիրքը մոտակա բնակավայրի նկատմամբ՝ բնակավայրում: 9. Տեսանելի է հանրապետական կամ միջպետական նշանակության ճանապարհից՝ ոչ: 10. Հանդիսանում է համայնքի միակ աղբավայրը՝ ոչ (հիմնական աղբը տեղափոխվում է Սասունիկի աղբավայր): 11. Աղբը տարվում է ոտքով, թե մեքենաներով՝ ոտքով: 12. Համայնքները, որոնք աղբ են տանում տվյալ աղբավայրը՝ Ոսկեվազ, Օշական:	 13. Գտնվում է գետի հունի երկայնքում՝ այո: 14. Գտնվում է լանջին՝ այո: 15. Գտնվում է հարթ տարածքում՝ ոչ: 16. Մոտավոր մակերեսը (հա)՝ 0,02: 17. Այրվում է՝ ոչ: 18. Ցանկապատված է՝ ոչ: 19. Տնային կենդանիների համար հասանելի է՝ այո: 20. Մարդիկ այցելում են տվյալ աղբավայրը՝ ոչ: 21. Շրջակա միջավայրին հասցվող վնասների աստիճանը՝ միջին: 22. Ծածկված է աղբը հողով՝ ոչ: 23. Աղբավայրի լուսանկարը՝
--	--

ՀՀ ՏԿԶՆ ուժերով վերոհիշյալ ուսումնասիրությունների արդյունքում պարզվել է, որ հանրապետության մոտ 2.300 աղբանոցները զբաղեցնում են առավել քան **430** հեկտար տարածք: Աղբավայրերի մեծամասնությունը հասանելի է ընտանի կենդանիների համար, դրանց զգալի մասը գտնվում է կամ համայնքների տարածքում կամ անմիջական հարևանությամբ: Ստորև ներկայացվող աղյուսակն ամփոփում է այս պահի դրությամբ հաշվարկված և անձնագրավորված աղբանոցների մասին տեղեկատվությունը (բացի երևան քաղաքից):

Աղյուսակ 1. ՀՀ տարածքում գրանցված աղբանոցների մասին ամփոփ տեղեկատվություն

Աղբանոցների քանակ	2300
Աղբանոցների ընդհանուր տարածք	430
0.01-0.05 հա տարածք ունեցող աղբանոցներ	1175
0.051 – 1 հա տարածք ունեցող աղբանոցներ	865
1 հա-ից մեծ տարածք ունեցող աղբանոցներ	260
Բնակավայրերի տարածքում գտնվող աղբանոցներ	450

Քնակավայրերից մինչև 1 կմ հեռավորության վրա գտնվող սղբանոցներ	1850
--	------

3. Նախաձեռնության համակարգումը

Նախաձեռնության համակարգման համար առաջարկվում է ստեղծել միջգերատեսչական հանձնաժողով՝ բաղկացած հետևյալ գերատեսչությունների ներկայացուցիչներից.

- ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն,
- ՀՀ բնապահպանության նախարարություն
- ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության զբոսաշրջության պետական կոմիտե
- ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն
- ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարություն
- ՀՀ արդարադատության նախարարություն
- ՀՀ մշակույթի նախարարություն
- ՀՀ առողջապահության նախարարություն
- ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն
- ՀՀ տրանսպորտի, կապի և հեռահաղորդակցության նախարարություն
- ՀՀ ԿԱ ՀՀ ոստիկանություն
- Երևանի քաղաքապետարան
- ԶԼՄ-երի, հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ
- ՀՀ մարզապետարաններ:

Հանձնաժողովի աշխատանքներին կարող են ներգրավվել նաև համայնքների, քաղաքացիական հասարակության, լրատվամիջոցների ու միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

4. Նախաձեռնության գործողությունները

Նախաձեռնության գործողությունները Միջգերատեսչական համակարգող հանձնաժողովի ստեղծումից հետո բաժանվելու են երեք խմբի՝ նախապատրաստական, ուղղիչ և կանխարգելիչ գործողություններ: Գործողությունները պետք է իրականացվեն զուգահեռաբար՝ առավելագույն արդյունք ապահովելու նպատակով:

4.1. Նախապատրաստական գործողություններ

Նախապատրաստական գործողությունները ուղղված են հիմնական գործողություններից առաջ անհրաժեշտ գործիքակազմ ստեղծելուն, որոնց մի մասն արդեն իսկ ձևավորված է:

4.1.1. Համակարգող հանձնաժողովի աշխատակարգ և հիմնադրամի ձևավորում

Այս գործողությամբ կսահմանվի Միջգերատեսչական հանձնաժողովի իրավասությունների շրջանակը և աշխատակարգը, ինչպես նաև ծրագրի ֆինանսավորման ձևաչափը:

4.1.2. Օրենսդրական դաշտի վերլուծություն

Այս գործողությամբ կբացահայտվեն ներկայիս աղբապատված շրջակա միջավայրի պատճառ հանդիսացող իրավական և ինստիտուցիոնալ բացերը:

Նախնական վերլուծությունները ցույց են տալիս, որ այդպիսի պատճառներ կարող են լինել աղբահանության պատասխանատու մարմինների կողմից աղտոտողների բացահայտման դժվարությունները, մեղավոր անձանց պատասխանատվության ենթարկելու ավանդույթների բացակայությունը, աղբահանության, դրա համար սահմանված վայրերի անորոշությունը, սանմաքրման, սանիտարական սխեմաներ կազմելու փորձի բացակայությունը կամ պակասը, աղբավայրերի շահագործման կանոնների նորմավորման անհրաժեշտությունը և այդ բոլորը երեք՝ հանրապետական, տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մակարդակներում:

Առանձին խնդիր է նաև կենցաղային վտանգավոր թափոնների տարանջատման անհրաժեշտությունը, քանի որ դրանց արդյունաբերական և կենցաղային մասշտաբները համադրելի են, ինչպես շահագործումից դուրս եկած մարտկոցների, այնպես էլ կենցաղային տեխնիկայի, ավտոդողերի և ներկանյութերի մասով: ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարությունը նախաձեռնել է պոլիէթիլենային փաթեթվածքների փուլային կրճատման ծրագիր, մինչդեռ իրենց արտադրանքներից առաջացած թափոնների հետհավաքման սոցիալական պատասխանատվություն պետք է կրեն բոլոր կենցաղային վտանգավոր թափոն առաջացնող արտադրողներն ու ներմուծողները, ինչի մասին 13.04.2017 թ. ՀՀ կառավարության նիստին բարձրաձայնեց ՀՀ բնապահպանության նախարարը:

4.1.3. Մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբերի ստեղծում

Աշխատանքային խմբերը պետք է ստեղծեն մարզպետները տարածքային կառավարման մարմինների, համայնքների, տեղական հասարակական կազմակերպությունների, ՀՀ բնապահպանության նախարարության բնապահպանական

պետական տեսչության տարածքային բաժինների, պետական և համայնքային հիմնարկների և մասնավոր ընկերությունների ներկայացուցիչներից:

Աշխատանքային խմբերը կուսումնասիրեն արդեն իսկ գույքագրված և անձնագրավորված աղբանոցները, կդասակարգեն ըստ մաքրման, հեռացման և սպասարկման ենթակա լինելու, որի դեպքում աղբավայրը պետք է բերվի մինիմալ ընդունելի պահանջների (օրինակ՝ ցանկապատում և պարբերաբար հողաձածկման կազմակերպում) և շահագործվեն մինչև Ռազմավարությամբ նախատեսված լուծումների իրականացումը, կմշակեն համապատասխան գործողությունների ծրագիր և ժամանակացույց, կնշանակեն պատասխանատուներ, մասնակիցներին, կգնահատեն աշխատանքների ծավալը, անհրաժեշտ տեխնիկական և ֆինանսական ռեսուրսների կարիքը և կնախատեսեն ֆինանսավորման աղբյուրները, կներկայացնեն հաստատման Միջգերատեսչական համակարգող հանձնաժողովին: Անհրաժեշտ է հստակեցնել, որ «Մաքուր մարզ» նախաձեռնությունը չպետք է սահմանափակվի միայն աղբանոցներով: Պետք է հավաքվի ճանապարհների երկարությամբ թափված, պատմամշակութային և բնական հուշարձանների շուրջ ցրված, համայնքների բակերում ու փողոցներում, գետերի շրջակայքում, համայնքային այգիներում և հանրային գոտիներում թափված աղբը:

4.1.4. «Մաքուր Հայաստան» թեժ գծի ստեղծում: «Հայաստանի աղբանոցները» ինտերակտիվ վիրտուալ տեղեկատվական համակարգի ստեղծում

Միջգերատեսչական համակարգող հանձնաժողովը պետք է ունենա հանրության հետ հետադարձ կապ և՛ հեռախոսակապով, և՛ փոստով, և՛ էլեկտրոնային միջոցներով: Այս գործողությամբ քարտեզագրված և անձնագրավորված ողջ տեղեկատվությունը տեղադրվելու է Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում: Ընդ որում հանրությանը հասանելի ֆորմատով: Յուրաքանչյուր քաղաքացի սահմանված պարամետրերով, այն է աղբանոցի կոորդինատներով լուսանկարը ուղարկելու դեպքում համոզվելու հնարավորություն է ունենալու, որ իր բացահայտած աղբանոցը, որը մինչև իր տեղեկատվության փոխանցումը համապատասխանաբար սպասարկվող և հանրությանը իրազեկված կայքում առկա չէր, պատշաճ գրանցվել է և դարձել է պատկան մարմինների գործողության առարկա:

4.2. Ուղղիչ գործողություններ

Ուղղիչ գործողությունները միտված են շտկելու ստեղծված իրավիճակը՝ ծածկելու կամ տեղափոխելու գործող գրանցված աղբավայրերն ու չգրանցված աղբանոցները:

4.2.1. Աղբանոցների մաքրում, փոխադրում

Ուղղիչ գործողության անմիջական իրականացման պատասխանատուն այն մարզի մարզպետարանն է, որտեղ որ գտնվում է աղբանոցը: 4.1.3. գործողության արդյունքների մշակված գործողությունների ծրագրի (պայմանական «Մաքուր մարզ», օրինակ՝ «Մաքուր Տավուշ» անվանմամբ) հիման վրա մարզպետարանները պարտավոր են մոբիլիզացնել մարզի բնակչությանը, ճանապարհաշինական ընկերություններին, մասնավոր և հասարակական հատվածի ներկայացուցիչներին:

Եթե որոշում է կայացվում շարունակել որևէ աղբավայրի շահագործումը, ապա դա պետք է հիմնավորվի և մշակվի այդ աղբավայրի շահագործման համար անհրաժեշտ փաստաթղթեր ու կարգավորումներ:

4.2.2. Օրենսդրական դաշտի վերլուծություն

Այս գործողությամբ կշտկվեն շրջակա միջավայրի ներկայիս աղբապատված վիճակի իրավական և վարչական պատճառները, կպատրաստվեն առաջարկություններ համապատասխան իրավական ակտերում փոփոխություններ կատարելու համար, կնշանակվեն պատասխանատու պետական մարմիններ, կհստակեցվեն, կսահմանվեն նրանց լիազորությունները աղտոտողների բացահայտման, մեղավոր անձանց պատասխանատվության ենթարկելու, աղբահանության, դրա համար սահմանված վայրերի, սանմաքրման, սանիտարական սխեմաներ կազմելու, աղբավայրերի շահագործման նորմատիվ կանոններ սահմանելու նպատակով և այդ բոլորը երեք՝ հանրապետական, տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մակարդակներում:

Գործառնությունից դուրս եկած կենցաղային վտանգավոր թափոնների փուլային կրճատման համար անհրաժեշտ է նախատեսել իրենց արտադրանքներից առաջացած թափոնների հետհավաքման սոցիալական պատասխանատվություն բոլոր կենցաղային վտանգավոր թափոն առաջացնող արտադրողների ու ներմուծողների համար:

4.2.3. «Մաքուր Հայաստան» ինտերակտիվ վիրտուալ տեղեկատվական համակարգի սպասարկում

Այս գործողությամբ քարտեզագրված և անձնագրավորված Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում տեղադրված ողջ տեղեկատվությունը պետք է մշտապես թարմացվի: Առանձին ձևաչափով պետք է համակարգում երևան նոր բացահայտված աղբանոցները, առանձին ձևաչափով՝ արդեն փակված կամ մաքրվածները, նաև սպասարկվողները: Ընդ որում հանրությանը հասանելի ֆորմատով: Յուրաքանչյուր քաղաքացի համոզվելու հնարավորություն է ունենալու, որ ինքը գործընթացի մասնակիցն է:

4.3. Կանխարգելիչ գործողություններ

Կանխարգելիչ գործողությունները միտված են պահպանելու ուղղիչ գործողություններով բարեփոխված իրավիճակը և կանխելու իրավիճակի վատթարացումը:

4.3.1. Արգելող ցուցանակների տեղադրում

Աղբանոցի փակումից կամ աղբանոցում գտնվող աղբի տեղափոխումից, անկանոն թափված աղբը հավաքելուց հետո անհրաժեշտ է տեղադրել ցուցանակներ, որոնք ինչպես կարգելեն աղբը թափել և կնախազգուշացնեն աղբը դրա համար չնախատեսված վայրերում աղբ թափելու իրավական հետևանքների մասին, այնպես էլ կտեղեկացնեն մոտակա սպասարկվող աղբավայրի հասանելիության տեղադիրքի, հեռավորության մասին:

Աղբանոցների փակումից/աղբի հեռացումից հետո Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում տեղադրված քարտեզի վրա ՀՀ ՏԿԶՆ կողմից կատարվելու է համապատասխան փոփոխություն:

4.3.2. Էկոկրթության ու էկոդաստիարակության ուղղությամբ աշխատանքների իրականացում:

Այս աշխատանքները իրականացվելու են երկու ուղղություններով. 1) համակարգված գիտելիքների փոխանցում մաքուր շրջակա միջավայր ունենալու անհրաժեշտության ու կարևորության վերաբերյալ, որը կապահովի քաղաքացիական հասարակության ակտիվ մասնակցությունը այդ գործում, 1) ուսումնական հաստատություններում էկոկրթությանը նպատակաուղղված ուսումնական ծրագրերի բարելավում և գործնական աշխատանքների համակարգի ձևավորում:

4.3.3. Քարոզչություն կազմակերպում

Այս գործողությունը նախատեսում է պլակատների, գովազդային նյութերի տեղադրում, ռադիոհեռուստատեսային հաղորդումների կազմակերպում, հանրամատչելի բուկլետների տպագրում ու տարածում:

4.3.4. Վարչական տույժերի կիրառում Աղբահանության աշխատանքները ժամանակին չկազմակերպելու, աղբը չնախատեսված տեղերում թափողների և աղբը սահմանված վայրից դուրս աղբը թափելու համար

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի 43¹ հոդվածը վարչական պատասխանատվություն է նախատեսում աղբահանության աշխատանքները ժամանակին չկազմակերպելու և չսահմանված վայրում աղբ թափելու համար: Անհրաժեշտ է խստորեն հետևել այս հոդվածի կիրարկմանը և վարչական պատիժ սահմանել թե՛ աղբ թափողների, թե՛ աղբահանությունը պատշաճ կերպով չկազմակերպողների նկատմամբ (ներառյալ համայնքապետարանների և մասնագիտացված օպերատորների):

Մյուս կողմից աղբահանության պատասխանատուները օժտված են պատշաճ ունակություն/ կարողություններով կարգազանցներին բացահայտելու համար:

4.3.5. Հանրային հսկման աշխատանքների կազմակերպում և իրականացում

Կներգրավվեն համապատասխան հասարակական, միջազգային և այլ կառույցներ, քաղաքացիներ:

5. «Մաքուր Հայաստան» նախաձեռնության գործողությունների ծրագրի իրականացումն ապահովող միջոցառումների ժամականացույց

Միջոցառման անվանումը	Ակնկալվող արդյունքը	Կատարողը	Համակատարողը	Կատարման ժամկետը	Ֆինանսական ապահովումը	Վերստուգելի չափանիշը
1	2	3	4	5	6	7
Նախապատրաստական գործողություններ						
1. Միջգերատեսչական համակարգող հանձնաժողովի ստեղծում.	Միջգերատեսչական համակարգող հանձնաժողովի ստեղծում և «Մաքուր Հայաստան» ծրագրի գործողությունների համակարգում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	ՀՀ բնապահպանության նախարարություն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ՀՀ պաշտպանության նախարարություն ՀՀ առողջապահության նախարարություն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ արդարադատության	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջում	Միջգերատեսչական հանձնաժողովը ստեղծված է

			Նախարարություն ՀՀ գիտության և կրթության նախարարություն ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն ՀՀ ԿԱ ոստիկանություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության զբոսաշրջության պետական կոմիտե Երևանի քաղաքապետարան Տեղական, միջազգային կազմակերպությունների և ՁԼՄ-ի ներկայացուցիչներ			
2.«Միջգերատեսչական հանձնաժողովի աշխատակարգը հաստատելու մասին» ՀՀ վարչապետի որոշման նախագծի ներկայացում ՀՀ կառավարության աշխատակազմ	Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կազմի հաստատում և դրա իրավասությունների շրջանակների և աշխատակարգի սահմանում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	ՀՀ բնապահպանության նախարարություն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարություն ՀՀ պաշտպանության նախարարություն ՀՀ առողջապահության նախարարություն ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կազմն ու աշխատակարգը հաստատված է:

			ՀՀ մշակույթի նախարարություն ՀՀ արդարադատության նախարարություն ՀՀ գիտության և կրթության նախարարություն ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն ՀՀ ԿԱ ոստիկանություն ՀՀ տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարության զբոսաշրջության պետական կոմիտե Երևանի քաղաքապետարան Տեղական, միջազգային կազմակերպությունների և ՁԼՄ-ի ներկայացուցիչներ			
3«Մաքուր Հայաստան» ծրագրի ֆինանսավորման ձևաչափի ընտրություն	«Մաքուր Հայաստան» ծրագրի գործողությունների ֆինանսավորման և համապատասխան ֆինանսական միջոցների հավաքագրում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	«Մաքուր Հայաստան» ծրագրի ֆինանսավորման ձևաչափն ընտրված է:

4 «Մաքուր Հայաստան» ծրագրի գործողությունների համակարգման նպատակով աղբահանության և սանիտարական մաքրման բնագառի օրենսդրական դաշտի վերլուծություն	Աղտոտողների բացահայտման, մեղավոր անձանց պատասխանատվության, աղբահանության, դրանց համար նախատեսված վայրերի (աղբամանների, աղբանոցների, աղբավայրերի) աղբի տեղափոխման, սանիտարական մաքրման, սանիտարական սխեմաներ կազմելու, աղբավայրի շահագործման պատշաճ կանոնների սահմանման վերաբերյալ օրենսդրական դաշտի վերլուծություն և իրավական և ինստիտուցիոնալ բացերի բացահայտում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Ծրագրի գործողությունների համակարգման նպատակով օրենսդրական և ենթաօրենսդրական ակտերը վերլուծված են
5. ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբերի ստեղծում	«Մաքուր Հայաստան» ծրագրի շրջանակներում տեղեկատվության տրամադրման , կազմակերպչական հարցերի լուծման և անհրաժեշտ միջոցների ձեռնարկման նպատակով հանրապետության տարածքում ծրագրի գործողությունների ապահովում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	ՀՀ մարզպետարաններ Համայնքներ (համաձայնությամբ) Տեղական հասարակական կազմակերպություններ (համաձայնությամբ) ՀՀ բնապահպանության նախարարության բնապահպանական պետական տեսչության տարածքային բաժիններ	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Տարածքային աշխատանքային խմբերը ստեղծված են և իրականացնում են նախատեսված աշխատանքները

6. «Մաքուր Հայաստան» թեժ գծի ստեղծում. Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում տեղեկատվական համակարգի ստեղծում	Ծրագրի գործողությունների միջոցառումներին հանրության լայն մասնակցության ապահովում և կատարվող աշխատանքների իրազեկման բարձրացում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	-	2017 թվականի 2-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Մաքուր Հայաստան» թեժ գիծը գործում է. Google Earth հենքի վրա կառուցված միջավայրում տեղեկատվական համակարգը գործում է
Ուղղիչ գործողություններ						
7. ՀՀ մարզերի և առանձին համայնքների աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործողությունների ծրագրերի հաստատում միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից	Աղտոտվածության վերաբերյալ հավաքագրված տեղեկատվության վերլուծության հիման վրա, ըստ ՀՀ մարզերի և առանձին համայնքների աղբահանության գործողությունների ծրագրերի առկայությունը և դրա իրականացումը կնպաստի հանրապետության ամբողջ տարածքում համապատասխան գործողությունների իրականացմանը և դրա մշտադիտարկմանը:	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով 5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր	2017 թվականի 3-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Ըստ մարզերի և համայնքների աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործողությունների ծրագրեր

8. Տեղեկում աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործողությունների ծրագրերով նախատեսված աշխատանքների կազմակերպում և իրականացում:	Հաստատված գործողությունների ծրագրերով նախատեսված աշխատանքների իրականացում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր	2017 թվականի 3-րդ եռամսյակ	ՀՀ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներ	Աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործողությունների ծրագրերի իրականացում
9.Տարածքային աշխատանքային խմբերից ստացված տեղեկատվության վերլուծություն և ընդհանուր աշխատանքների կազմակերպում և համակարգում	Տարածքային աշխատանքային խմբերի կողմից իրականացված աշխատանքների գնահատում, առկա խնդիրների վերհանում և դրանց լուծման ուղղությամբ միջոցների ձեռնարկում	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով	2017 թվականի 3-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Տարածքային աշխատանքային խմբերի աշխատանքները մշտադիտարկված են
10.Շրջակա միջավայրը մաքուր պահելու և աղտոտվածությունը կանխարգելու նպատակով իրավական և ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների առաջարկությունների փաթեթի մշակում:	Աղտոտողների բացահայտման, մեղավոր անձանց պատասխանատվության, աղբահանության, դրանց համար նախատեսված վայրերի սանմաքրման, սանիտարական սխեմաներ կազմելու, աղբավայրի շահագործման պատշաճ կանոնների սահմանման նպատակով անհրաժեշտ իրավական և ինստիտուցիոնալ դաշտի ապահովում՝ երեք մակարդակներում. -հանրապետական, -տարածքային կառավարման	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով 5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր	2017 թվականի 3-րդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	Աղբահանության և սանիտարական մաքրման իրավական և ինստիտուցիոնալ դաշտը բարելավված է

	-տեղական ինքնակառավարման					
Կանխարգելիչ գործողություններ						
11. Համայնքներում հանրային իրազեկվածության բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների իրականացում	Տարածքային աշխատանքային խմբերի կողմից հանդիպումների, դասախոսությունների կազմակերպման, տեսահոլովակների և ֆիլմերի ցուցադրման, հանրամատչելի բուկլետների և գրքույկների (բրոշյուրների) տպագրման ու տարածման, բացատրական ու տեղեկատվական վահանակների և ցուցանակների տեղադրման միջոցով համայնքներում հանրային իրազեկվածության բարձրացում՝ մասնավոր հատվածի, միջազգային և պետական կառույցներ համապա-տասխան կազմակերպությունների ներգրավմամբ:	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր	2017 թվականի 4-րդ եռամսյակ	ՀՀ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներ	«Մաքուր Հայաստան» ծրագիրը հանրային ներկայացված է. Տեղադրված են տեղեկատվական ու ցուցադրական վահանակները և ցուցանակները տեղադրված են.տեղեկատվական տեսահոլովակները նկարահանված և ցուցադրված են հեռուստաալիքներով և համացանցով, հանրամատչելի բուկլետները տպագրված և տարածված են:

12. Վարչական պատասխանատվության խստացում, պատասխանատուների կարողությունների հզորացում:	Աղբահանության աշխատանքները ժամանակին չկազմակերպելու, աղբը չնախատեսված տեղերում և աղբի համար սահմանված վայրից դուրս թափելու համար վարչական տույժերի կիրառում և հանրային լուսաբանում: Պատասխանատու անձանց և պաշտոնյաների համար համապատասխան վերապատրաստման դասընթացների կազմակերպում:	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով 5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր Միջազգային, հասարակական, ուսումնական և այլ կազմակերպություններ , քաղաքացիներ	2017 թվականի 4-րդ եռամսյակ		Աղբահանությունը պատշաճ կերպով չկազմակերպողների նկատմամբ վարչական տուգանքների կիրառում, աղբահանության պատասխանատուները օժտված են պատշաճ ունակություններով և կարողություններով և կարգազանցների ն բացահայտելու համար
13. Աղբամաքրման ծրագրերի և միջոցառումների իրականացում.	1. Բնական լանդշաֆտներում, պատմամշակութային վայրերի և կոթողների հարակից տարածքներում կուտակված աղբի մաքրման աշխատանքների իրականացում. 2. «Քաղաքային բնակավայրերի մաքրում կենցաղային աղբից, աղբահանություն» 3. «Հանրապետության գլխավոր մայրուղիների ճանիւղերի և մերձակա տարածքների մաքրում և աղբի հեռացում» 4. «Քաղաքային,	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն	1-ին կետով ստեղծված միջգերատեսչական հանձնաժողով 5-րդ կետով ստեղծված ՀՀ մարզերում տարածքային աշխատանքային խմբեր Միջազգային, հասարակական, ուսումնական և այլ կազմակերպություններ, քաղաքացիներ	2017-2018 թվականներ	ՀՀ օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներ	Հանրապետության տարածքները մաքրված են աղբից

	համայնքային այգիների մաքրում, ծառատունկ, աղբի կառավարման մեխանիզմների ստեղծում, շարունակականության ապահովում» 5. «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մաքրում, մաքրության պահպանման շարունակական մեխանիզմների ներդրում» 6. «Էկոտուրզմի երթուղիների և հիմնական զբոսաշրջային երթուղիների մաքրում և բարեկարգում» 7. Պատմամշակութային և բնության հուշարձանների տարածքների մաքրում և բարեկարգում 8. «Էկոկրթությունը և էկոդաստիարակությունը հանրային խնդիր» Ծրագրերի և միջոցառումների իրականացում					
--	--	--	--	--	--	--